

**Interreg
Europe**

Co-funded by
the European Union

IMPETUS

*IMPETUS projekts tiek īstenots Interreg
Europe programmas ietvaros un to
līdzfinansē Eiropas Savienība*

www.interregeurope.eu

**Interreg
Europe**

Co-funded by
the European Union

IMPETUS

IMPETUS projekts:

Ko Rīgā vēlamies paveikt?

Nika Kotoviča

Rīgas pilsētas pašvaldība, pilsētplānošanas eksperte

nika.kotovica@riga.lv

13 – 02– 2024

IMPETUS projekts:

Vietēja līmeņa regulējuma pilnveidošana attiecībā uz pagaidu izmantošanu

- ❑ **IMPETUS: IMproving local PoliciEs on Temporary UseS**
- ❑ **IMPETUS projekta mērķis: politiku pilnveidošana** Eiropas pilsētās un reģionos, lai veicinātu un regulētu pagaidu izmantošanu
- ❑ Projekta ieviešana: 01.03.2023. – 28.02.2026.
- ❑ Novērtēšanas periods: 01.03.2026. – 28.02.2027.

IMPETUS pieeja: **Pagaidu izmantošana**

Pagaidu izmantošana:
urbānisma
prakse, kuras
mērķis ir
**atdzīvina tukšās
vietas pilsētu
teritorijās**, īpaši
pamestas un
degradētas ēkas,
zemesgabalus,
infrastruktūras
objektus...

IMPETUS pieeja:

Pagaidu izmantošana

- ❑ IMPETUS projekts: zināšanu pārnese un labās prakses pārņemšana par Eiropas starpreģionu **politikas instrumentiem, rīcībām un stimuliem attiecībā uz pagaidu izmantošanu**, kā arī risinājumiem pagaidu izmantošanas integrēšanai vietējo pašvaldību plānošanas ietvarā.
- ❑ Projekts tiks īstenots ar līdzdalīgas plānošanas pieeju, caur aktīvu un uz rezultātu orientētu vietējās pašvaldības sadarbību ar iedzīvotājiem, pilsonisko sabiedrību, vietējām kopienām, uzņēmējiem u.c. interesentiem, tādējādi nodrošinot visu ieinteresēto pušu iesaisti, lai **koprades procesā risinātu sarežģītus pilsētvides izaicinājumus, pielietojot uz vietu un vietējo kontekstu balstītu pieeju**.

IMPETUS pieeja:

Pagaidu izmantošana

- ❑ IMPETUS projekts: fokuss uz neizmantotu zemesgabalu, degradētu ēku, būvju un tehniskās infrastruktūras u.c. objektu pagaidu izmantošanu, **atbalstot tālredzīgas un veicinošas ilgtermiņa pagaidu izmantošanas politikas izstrādi**, kā arī **eksperimentējot ar inovatīviem risinājumiem un elastīgu pieeju**, piemēram, kultūras pasākumiem un sociālām aktivitātēm, kas balstītas vietējās kopienas kopīgās interesēs un kopīgās vērtībās, piemēram, kvalitatīva un ilgtspējīga pilsētvide, klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām.
- ❑ Sociālā inovācija: līdzdalīgā plānošanas pieeja, kad līdzdarbojas iespējami plašs potenciālo interesentu loks, koprades procesā **attīstot inovatīvus pilsētvides telpas izmantošanas veidus un jaunus pakalpojumus**, kas nodrošina labāku pilsētvidi un dzīves kvalitāti ikvienam.

IMPETUS pieeja:

Pagaidu izmantošana

- ❑ Apzinoties to, ka pagaidu izmantošana var būt izdevīga dažādām iesaistītajām un potenciāli ieinteresētajām pusēm, **IMPETUS projekts paredz aktivizēt arī to sabiedrības daļu, kas parasti neiesaistās publiskā sektora virzītos pilsētvides reģenerācijas procesos**, piemēram, nevalstiskās organizācijas, kultūras jomas organizācijas, dzīvojamo māju apsaimniekošanas biedrības u.c. potenciālos interesentus, mudinot tos uzņemties risku eksperimentēt ar pagaidu izmantošanas risinājumiem pilsētvidē.
- ❑ Turklāt **IMPETUS projekts fokusējas arī uz pagaidu izmantošanas risinājumiem, kas ir saprotami un finansiāli pievilcīgi arī privātā sektora pārstāvjiem** – uzņēmējiem, jaunuzņēmējiem, pētniecības un inovāciju jomas pārstāvjiem. Tādējādi tiks nodrošināts, ka IMPETUS projekta ietvaros attīstītie pagaidu izmantošanas risinājumi būs pieņemami un atbalstoši visiem – gan publiskajam, gan arī nevalstiskajam un privātajam sektoriem.

IMPETUS projekts:

Darba plāns

- ❑ Projekta ieviešana:
01.03.2023. – 28.02.2026.
- ❑ Novērtēšanas periods:
01.03.2026. – 28.02.2027.

Rīga: vēlmes

- ❑ Rīga: pilsēta pēdējo 30 gadu laikā ir piedzīvojusi radikālu ekonomikas pārstrukturizāciju, kā rezultātā **Rīgas pilsētā ir daudz degradētu un pamestu ēku un teritoriju.**
- ❑ Lai nodrošinātu līdzsvarotu pilsētvides attīstību un mazinātu degradētas pilsētvides ietekmi, **Rīgai ir nepieciešams rast jaunus veidus, kā izmantot** šādas **brīvas**, bieži **pamestas** un **degradētas, ēkas** un **teritorijas**.
- ❑ Ir nepieciešams veicināt šādu ēku un teritoriju revitalizāciju un atkārtotu izmantošanu, kā arī apzināt un izvērtēt iespējas tādām pagaidu lietojumam, kas var sniegt nozīmīgus ekoloģiskus, sociālus, kultūras, ekonomiskus un daudzus citus ieguvumus.

Rīga: vēlmes

- ❑ Viena no Eiropas pilsētu labajām praksēm, ko vēlamies pārņemt Rīgā, ir saistīta ar **atjaunīgo energoresursu ražošanu pagaidu izmantošanai atvēlētajās vietās** (ēku jumti, brīvās teritorijas u.c.)

Rīga: vēlmes

- ❑ Cita Eiropas pilsētu labā prakse, kas ir saistoša Rīgai: pilsētvides zaļināšanas ietvaros **veicināt pagaidu izmantošanai pieejamo pilsētvides teritoriju pagaidu apzaļumošanu**

Pagaidu izmantošanas labā prakse Eiropā

❑ Projektā līdz šim **analizēti** vairāki **Eiropas labās prakses piemēri**

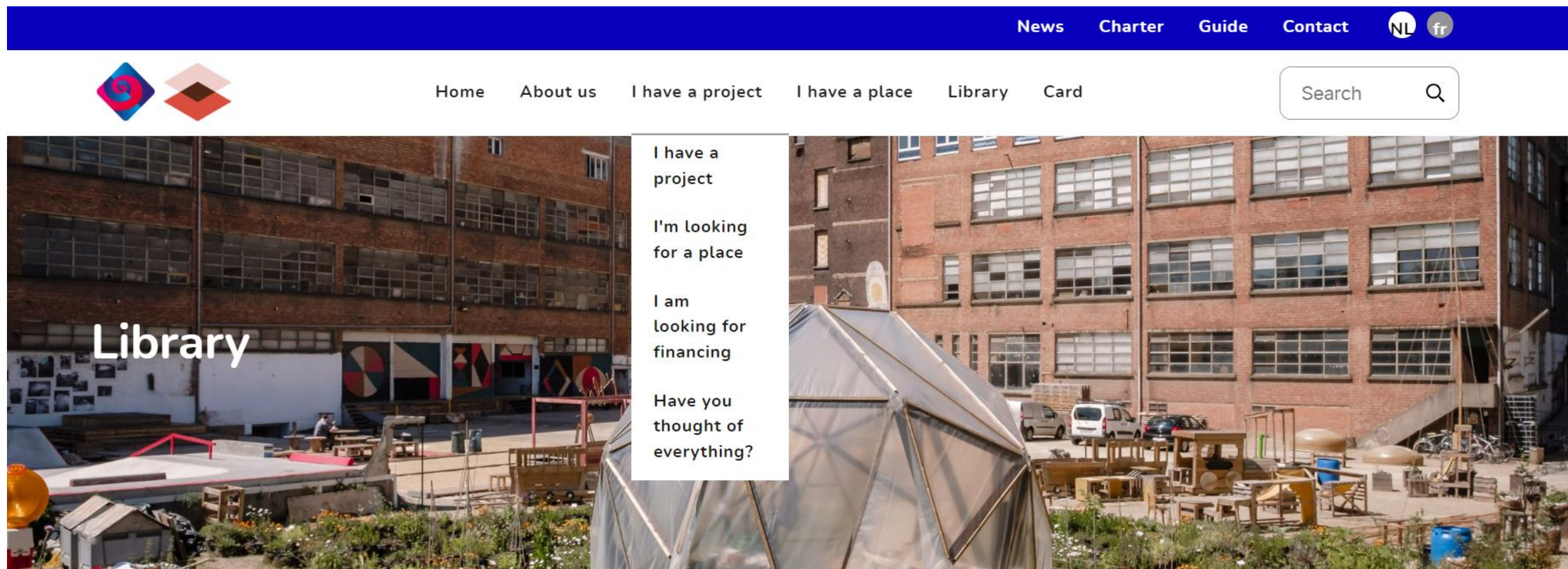
❑ **Secinājumi:**

- **kopīgais:** līdzdalīga un iekļaujoša pieeja, kultūrvēsturiskais konteksts, radošums, koprade, «zaļā» pagaidu izmantošana u.c. ...
- **atšķirīgais:** normatīvais regulējums, sezonalitāte, u.c.
- **iespējas:** «bottom-up» pieeja, pilsētvides zaļināšanas iniciatīvas, atjaunīgo energoresursu ražošana, u.c.
- **izaicinājumi:** drošība, ģentrifikācijas risks, pagaidu izmantošanas regulējuma izstrāde/pagaidu izmantošanas aģentūra, u.c.

Pagaidu izmantošanas labā prakse Eiropā

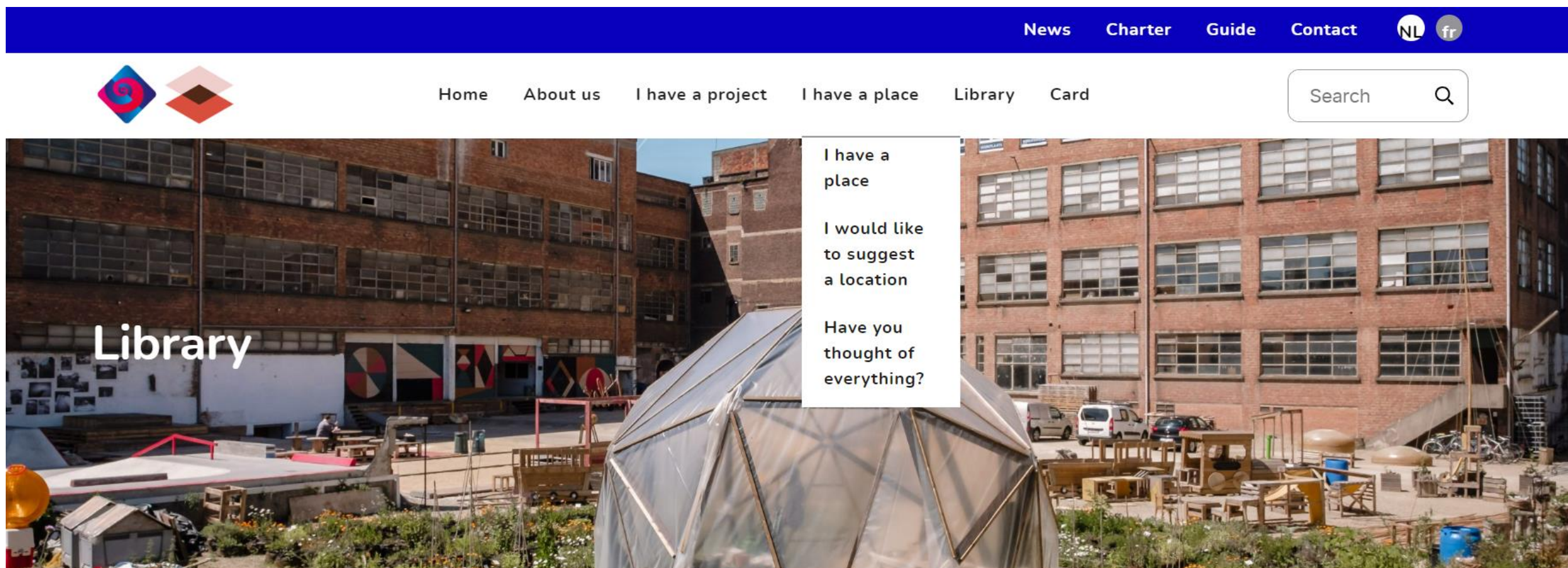
- ❑ Briseles reģiona piemērs
- ❑ **Pagaidu izmantošanas kompetenču centrs (PI KC) Briseles galvaspilsētas reģionā (Beļģijā)** ir 2015. g. izveidota vietējās pašvaldības iniciatīva, kas atvieglo ēku un teritoriju pagaidu izmantošanu Briseles galvaspilsētas reģionā. Pašvaldība 2021. g. nodeva PIKC rīcībā telpas un sedz tā pamatdarbības administratīvās izmaksas.
- ❑ Papildu finansējumu PI KC piesaista, īstenojot ārējā finansējuma atbalstītus projektus.
- ❑ Šobrīd PI KC **aktīvi līdzdarbojas pilsētplānošanas ekspertī**, augstskolu **pētnieki** un **pagaidu izmantošanas ideju entuziasti**, kas ir veiksmes faktors pagaidu izmantošanas idejas popularizēšanai.
- ❑ PI KC darbojas pēc «vienas pieturas aģentūras» (OSS) principa: tas palīdz projektu ideju izstrādātājiem atrast tiem piemērotu īstenošanas vietu, savukārt, brīvu ēku un teritoriju īpašniekiem – ēku un teritoriju apsaimniekotāju uz laiku, pagaidu izmantošanas modeļa ietvaros.

Pagaidu izmantošanas labā prakse Eiropā

<https://temporary.brussels/>

Pagaidu izmantošanas labā prakse Eiropā

<https://temporary.brussels/>

Diskusija

Pagaidu izmantošanas labā prakse Eiropā

- ❑ Briseles galvaspilsētas reģionā pagaidu izmantošanas projekti ir daļa no pilsētplānošanas procesa.
- ❑ Pilsētplānošanā pagaidu izmantošana piedāvā iespēju testēt reālajā pilsētvidē jaunus, bieži inovatīvus pilsētvides attīstības virzienus un specifiskas iniciatīvas, sadarbojoties ar plaša un ļoti dažāda spektra iesaistītajām un ieinteresētajām pusēm.
- ❑ Būtiski, ka PI KC atbalsta gan publiskas, gan privātas pagaidu izmantošanas iniciatīvas, izvērtējot interesentu pieteikumus pēc objektīviem kritērijiem.
- ❑ «Vienas pieturas aģentūras» koncepts nodrošina visaptverošu atbalstu pagaidu izmantošanas iniciatīvu īstenošanai – personāls, loģistika, juridiskais, tehniskais atbalsts, finanšu instrumenti un atbalsta programmas u.c.
- ❑ PI KC piedāvā konsultācijas un vadlīnijas pagaidu izmantošanas iniciatīvu ieviešanai, standarta līgumus, normatīvā regulējuma analīzi saistībā ar plānotās pagaidu izmantošanas iniciatīvas ieviešanu.

Brīva pilsētvides telpa: vieta eksperimentiem

Pagaidu izmantošana – kādēļ?

**Bieži brīva
pilsētvides telpa
ir degradēta, jo:**

- ❑ **Nav skaidras vīzijas** par šīs teritorijas izmantošanu
- ❑ **Nav reģenerācijas plāna**
- ❑ **Nav resursu** investīcijām
- ❑ Zema nekustamā īpašuma vērtība

**Tādējādi var būt
izdevīgi šo telpu
izmantot īslaicīgi,
turklāt ar
izdevīgākiem
noteikumiem:**

- ❑ Pagaidu izmantošanas līgumi tādējādi ir pievilcīgāki un ļauj vieglāk piekļūt «pārejas stadijā esošajiem» īpašumiem, kas netiek izmantoti un gaida jaunu attīstību, pārdošanu vai renovāciju
- ❑ No **«lietotāju»** perspektīvas pagaidu izmantošana var piedāvāt ievērojami zemākas izmaksas pat īpašumiem pilsētu centros, kā arī bieži vien piekļuvi interesantiem un netipiskiem īpašumiem

Pagaidu izmantošanas politiku «iespējošana»

Metodoloģija

KO TIEŠI?

Pagaidu izmantošanas politika ir publiskā sektora izstrādāta sistēma, lai veicinātu un atvieglotu brīvu vai nepietiekami izmantotu ēku, objektu vai zemesgabalu pagaidu izmantošanu dažādiem mērķiem, piemēram, kultūras pasākumiem, kopienas iniciatīvām, jaunizveidotiem uzņēmumiem un radošiem vai sociāliem nolūkiem.

KĀDĒL un KĀ?

Šādas politikas bieži tiek īstenotas, reaģējot uz pilsētu vai lauku teritoriju atpalcības paaugstināšanos, ekonomikas lejupslīdi vai citām sociālām problēmām, **lai atdzīvinātu un aktivizētu nepietiekami izmantotas teritorijas (ēkas, objektus, zemesgabalu...)**, veicinātu sabiedrības līdzdalību un atbalstītu inovatīvu un ilgtspējīgu risinājumu izstrādi un ieviešanu.

PIEMĒRI:

Pagaidu izmantošanas politika var ietvert: **saistošos noteikumus, vadlīnijas, atbalsta programmas u.c. stimulus**, lai atvieglotu telpu pagaidu izmantošanu, kā arī mehānismus šo iniciatīvu ietekmes novērtēšanai un uzraudzībai.